

серія
МОРОК

НОРА • ДРУК

**Кріс
ТВЕДТ**

Пом'якшувальні обставини

**This translation has been published with
the financial support of NORLA.**

Chris Tvedt

Formildende omstendigheter

КРІС ТВЕДТ

ПОМ'ЯКШУВАЛЬНІ ОБСТАВИНИ

Роман

Переклад з норвезької
Наталії Іваничук

Київ
Нора-Друк
2022

УДК 82-31
Т 26

Тведт Кріс

Т 26 Пом'якшувальні обставини. Роман / Кріс Тведт ;
пер. з норвезької Н. Іваничук. — Київ : Нора-Друк,
2022. — 400 с. — серія «Морок».

ISBN 978-966-688-079-9.

Одного разу вночі адвоката Мікаеля Бренне розбудив телефонний дзвінок. Це клієнтка, Ніна Сюнде, і вона налякана. Хтось увірвався в її будинок. Мікаель кидається в машину, але коли він приїжджає, вже пізно: у вітальні на підлозі колишній чоловік Ніни, застрелений. Це схоже на очевидний випадок самооборони, і Мікаель впевнений, що Ніну виправдають, та згодом виявляється, що вона каже неправду, і за цією брехнею вимальовується інша історія, настільки жорстока, що в неї неможливо повірити.

Ця справа наражає на велику небезпеку як самого Мікаеля, так і людей, про яких він дбає.

УДК 82-31

Серія заснована 2008 року

ISBN 978-966-2961-38-6 (серія)

ISBN 978-966-688-079-9 (палітурка) Copyright © Gyldendal

ISBN 978-966-688-080-5 (epub)

Norsk Forlag AS, 2019.

© Наталія Іваничук, переклад, 2022.

© Нора-Друк, видання українською мовою, 2022.

ЧАСТИНА І

РОЗДІЛ 1

Гільда потягнулася, спробувала розпружити м'язи, але марно. Шия заціпеніла після п'яти годин за кермом, і з досвіду вона знала, що ось-ось заболить голова, довго чекати не доведеться.

— Втомилася? Хочеш, я поведу? — запитав Кнут.

— Та ні, нормально.

Вона не хотіла пускати його за кермо. У нього був надто агресивний, рвучкий стиль водіння.

Кнут знизав плечима.

— Ну, як хочеш.

Патрульний автомобіль поволі котився сільськими путівцями долини Фюллінгсдален. Гільда любила ці спокійні години, можливість вільним плином відпустити думки. Якщо, звісно, Кнотові вистачало клепки не молоти язиком.

— Як у тебе на домашньому фронті? Фредрік знайшов роботу?

— Ще ні.

— Я думав, що справи в нафтовій сфері пішли вгору?

— Скоро щось напевно знайдеться.

— А тим часом ти приходиш після роботи додому, а там накритий стіл, готова вечеря, — замріяно промовив Кнут. — Не так уже й зле.

— Теж правда, — Гільда змусила себе всміхнутися.

Вона мимоволі потерла поперек. Спина досі терпула.

Все почалося з цілком безневинної сварки. Вона пізно повернулася додому, розбита і втомлена після довгого чергування, не встигла й слова промовити, як відчувала його пивний перегар. А тоді слово за слово, і ось вони вже кричали одне на одного. Потім він штурхнув її, сильно, долонею у груди. Він іще ніколи не піднімав на неї руки. Все сталося так несподівано, що вона втратила рівновагу, поточилася назад і вдарилася попереком об робочий кухонний стіл. Вона спершу не збагнула, що сталося, думала, що це просто непорозуміння, з якого вони згодом іще посміються.

— То ти отримуєш задоволення? — урвав її думки Кнут.

— Що? — Гільда розгублено глянула на нього.

— Сама знаєш, у ліжку, — незворушно відповів Кнут. — Якщо ні, то маєш знати, як рухатися далі. Мають існувати певні маркери в стосунках.

Гільда закотила очі.

— Я отримую те, чого потребую, дякую.

Це було правдою і неправдою. Останнім часом вони рідко займалися сексом, вона й Фредрік, але вчора таки покохалися. Він здавався таким розгубленим, таким нещасним. Гільда подумала, що має зробити все що завгодно, аби лише йому не було так боляче. Мусила допомогти йому повірити, що вона його кохає.

Коли вона думала про це зараз в автомобілі, сидячи поряд з Кнутом, усе вчорашнє видавалося вкритим паволокою нереальності, ніби нічого подібного й не було.

Гільда відігнала від себе думки й знову зосередилася на спостереженні за околицями, невпинно придивляючись до всього, що не вписувалося у рамки «нормального»: до автомобілів, які їхали надто швидко або ж надто помалу, до пішоходів, які сторожко озиралися,

помітивши поліцейське авто, — дрібні знаки, на які досвід привчив звертати увагу.

Цього вівторкового вечора нічого особливого не відбувалося. Житловий квартал наче вимер. Навіть рація здебільшого мовчала.

Кнут сплів пальці й хруснув ними. Гільда терпіти не могла цього звуку.

— Чорт, яке ж нудне чергування, — буркнув він.

— Нудне, — погодилася з ним Гільда.

Але вона рада була цьому, бо коли нудно — це добре. Коли нудно — це безпечно. Вона добре натренована, в авті — якби виникла потреба, — завжди наготові лежала зброя, проте її ні на мить не полишала думка, що вона слабша за більшість чоловіків, хоча й це ніколи не було проблемою у тих нечастих випадках, коли доводилося застосовувати фізичну силу. Вона часто думала, що жінки мають перевагу перед чоловіками, бо, перш ніж щось вчинити, думають насамперед головою, чого не скажеш, наприклад, про Кнута. У будь-яких ситуаціях він завжди намагався домінувати й брати на себе контроль. Гільда не раз пробувала поговорити з ним про це, але... як об стіну горохом. Не мав він бажання, а може, не міг рахуватися з іншими людьми. Аргумент у нього один: такий уже я є. Цей спосіб мислення, вважала Гільда, є звичайнісінькою інертністю або чистою брехнею.

Затріщала рація, вирвавши її із задуми.

— Це нам, — Кнут схопив мікрофон і підтвердив виклик.

— Сусід повідомляє про колотнечу на Гюльбек-квасн, 16, — сказав оператор головного пульта поліції.

Гільда ввімкнула пробліскові маячки й натиснула на газ.

— «Браво-3», виїжджаємо. Що за колотнеча? — запитав Кнут.

- Трохи неясно. Наче сімейний конфлікт.
- Є якась інформація на мешканців?
- Перевірю і повідомлю, коли щось знайду.
- Запам'ятала адресу? — запитав Кнут Гільду.
- Так, я знаю, де це.

Вони поволі котилися вулицею поміж рядами однакових котеджів, миготливе синє світло вихоплювало з темряви стіни будинків і квітники. Гільда припаркувалася серед вулиці, заблокувавши інші автомобілі, синє світло не вимикала. Кнут повідомив центральний пульт про прибуття на місце. Вони вийшли з авта, зупинилися на тротуарі й роззиралися. Котедж під шістнадцятим номером стояв по правий бік вулиці, у кінці блоку. Всюди панувала тиша.

— Може, треба спершу поговорити із заявником, — промовила Гільда. — Дізнатися, що сталося, перш ніж...

Кнут похитав головою.

— Ми не знаємо, хто телефонував, — сказав він ї, не чекаючи на відповідь, рушив до хвіртки під номером 16.

Гільда відчула, як наростає роздратування, однак неохоче таки пішла за напарником.

У вікнах світилося, проте ліхтар над входними дверима не горів. Кнут піднявся двома сходинками до дверей і раптом здушено скрикнув.

— Що там? — стривожилася Гільда.

Замість відповіді Кнут увімкнув кишеньковий ліхтарик, спрямував промінь собі під ноги.

— Хтось розбив вуличну лампу.

— Посвіти на двері!

Кнут посвітив. Гільду вмить охопила тривога. У дверному полотні виднілися глибокі садна, які біліли на коричневому тлі.

ПОМ'ЯКШУВАЛЬНІ ОБСТАВИНИ

— Скидається на те, що хтось намагався розрубати двері сокирою, — тихо мовив Кнут.

— Треба повідомити центр, — сказала Гільда. — Попросити підтримки.

Як не дивно, але цього разу Кнут поведився невпевнено.

— Навіть не знаю...

— Якщо тут біснується якийсь шаленець із сокирою, то я нізащо сама не ввійду...

Звідкись — чи то всередині помешкання, чи позаду будинку — долинали приглушені крики, слів не розібрати, і такий звук, ніби щось хряснуло або розбилося на друзки.

— Чорт! — вилаявся Кнут.

Нічого не кажучи, він зірвався з місця і побіг. Не до авта, щоб передати повідомлення по рації, не по зброю, як мав би вчинити, а за будинок, звідки долинали крики.

Гільде відчувала, що треба кинутись услід за напарником, прикрити його, та водночас розуміла, що це безглуздо, й, не довго вагаючись, побігла до авта. Гарячково вишпортувала з кишені ключі, ледь не впустила їх на асфальт. Та, попри всю метушню, не втрачала здорового глузду. Викликала центральний пульт, попросила підсилення, сказала, що бере зброю. Потім зосередилася на сейфі зі зброєю, вийняла пістолет, вставила магазин. Головне — не забути знову замкнути сейф.

Не втрачати голови, — повторювала собі Гільда.

Не втрачати голови. Не втрачати голови.

Вона знову почула крики чи то ревіння з-поза будинку, наче впізнала голос Кнута, але не була цілковито певна. Гільда забігла у хвіртку, вже намірилася перетнути моріжок на задньому подвір'ї, коли почула, як хряснули вхідні двері.

Гільда не пам'ятала, чи піднесла вгору пістолет, але, мабуть, таки піднесла, бо цілила ним просто в чоловіка, який вискочив на ганок.

— Стояти! Поліція! Стояти, або я стріляю!

Чоловік тримав у році сокиру. Ступив три кроки східцями. Рухи були мляві, некоординовані. Одурманений, подумала Гільда. Чогось набрався. А тоді помітила кров. Сорочка, штани, руки, навіть обличчя вимазані кров'ю. Багато крові.

Все в ній наче заціпеніло.

Кнут, подумала вона. Клятий ідіот!

— Стояти, бо стрілятиму! — крикнула Гільда ще раз, голос надломився і зірвався.

Чоловік спинився за п'ять метрів, ледь підняв у руках сокиру й знову опустив.

— Повільно відклади сокиру. Негайно!

Чоловік повагався, але послухався.

— Відступи три кроки назад!

Якоюсь часткою підсвідомості вона відчувала, як твердо тримає пістолет.

— Обернися!

Чоловік повернувся спиною.

— Ляж на землю!

Краєм ока Гільда помітила рух на порозі, швидко зиркнула туди й побачила Кнута. Від полегшення їй аж ноги підігнулися.

— Одягни на нього кайданки! — попросила вона напарника.

Кнут зійшов сходами, притиснув коліном чоловіка між лопатками, завів йому руки за спину. Чоловік глухо скрикнув від болю. Але Гільді було байдуже. Вона шаленіла від гніву.

— Поранений? — запитала Кнута.

Той похитав головою.

— Ні, цілий.

ПОМ'ЯКШУВАЛЬНІ ОБСТАВИНИ

То звідки стільки крові?

Гільда присіла навпочіпки біля скутого чоловіка, запитала просто у вуха:

— Що ти накоїв? Хто всередині?

Чоловік вивернув набік голову, глянув на неї, але нічого не відповів.

РОЗДІЛ 2

Бувають дні, коли я тішуся, що маю найліпшу на світі роботу. Коли, наприклад, стою перед присяжними, а слухні слова самі спливають на язик. Іноді здається, ніби вони беруть початок десь поза мною, а тоді, зібравшись до купи, вибудовують досконалий ланцюжок аргументів, які ведуть до неминучого висновку: підсудний не винен і мусить бути виправданий. П'янке відчуття.

Але є й інші дні, і їх більшість. Дні, переповнені рухом документів, писанням листів і бесідами з клієнтами. Переважно мої клієнти очікують від мене дива, та, як правило, я не можу обіцяти їм нічого, крім туманних перспектив: незначне зменшення терміну ув'язнення чи умовне покарання, а в кращому разі — кілька сотень годин громадських робіт.

Не справджувати їхніх сподівань дуже втомливо, тому вільний від зустрічей день — це подарунок долі й невимовна полегша. Я відхилився на спинку стільця, заплющив очі. Цокотіння дощових крапель по шибці заспокоювало. Літо закінчувалося.

Розплющивши очі, я побачив перед собою пані Сьоренсен.

— Спав? — запитала вона, і в запитанні наче прозвучав докір.

— Думав.

ПОМ'ЯКШУВАЛЬНІ ОБСТАВИНИ

Вона вже розтулила рота щось сказати, однак передумала.

— Ви чогось хотіли? — поцікавився я після секундної мовчанки.

— У приймальні сидить новий клієнт. Жінка.

— У мене на сьогодні немає домовленостей.

Пані Сьоренсен знизала плечима.

— Мабуть, їй горить.

— Вона сказала, в чому справа?

— Якщо я правильно зрозуміла, йдеться про спробу вбивства її чоловіком.

— Як її звати?

— Ніна Сьонде.

— Ніколи не чув такого імені. А що з чоловіком, він нам відомий?

— Я не питала про його ім'я, — трохи знічено відповіла пані Сьоренсен.

Я стрепенувся. Кожна нова справа відкривала нові шанси. Можливо, ця буде інакшою, на відміну від численних попередніх: безглузде насильство, крадіжки й привласнення чужого майна, наркотики. Ану ж, юридичний бік цієї справи виявиться непростим і цікавим.

— Хай знайде.

Ніні Сьонде, на позір, недавно минуло тридцять. Вона була дуже струнка, з правильними рисами обличчя. Біляве волосся, очі такі світло-блакитні, що аж видавалися сірими, губи трохи завузькі. Вона мала втомлений вигляд.

Я встав зі стільця, простягнув руку.

— Вітаю, я — Мікаель Бренне.

— Дякую, що погодилися мене прийняти без попередньої домовленості, — сказала жінка, потиснувши мені руку.

— Все гаразд.

Жестом я запросив її сісти на місце для відвідувачів, а сам сів за письмовий стіл. Жінка зняла пальто й повісила на спинку стільця, а тоді сіла, стуливши ноги й згорнувши на колінах руки в нібито розслабленій позі. Та все ж у її поставі відчувалася якась напруга чи радше скутість, наче вона щосили стримувалася, щоб не вибухнути плачем.

— Я так зрозумів, що йдеться про спробу вбивства, — обережно почав я.

Ніна Сюнде кивнула.

— Так.

— Вашим чоловіком?

— Так. Візьметесь за мою справу? Я чула, що ви найкращий.

Я знизав плечима.

— Тут думки розходяться, та, у кожному разі, не найгірший. Я радо візьмуся, але ви повинні розуміти, що остаточне рішення за вашим чоловіком.

Жінка розгублено глянула на мене.

— Що ви маєте на увазі?

— Звинувачуваний сам повинен обрати собі адвоката. Ви не можете його замінити, хоч і одружені. Цілком можливо, що він уже домовився з кимось про захист.

Я ще й закінчити не встиг, як вона захитала головою.

— Ні-ні, все не так. Я не хочу, щоб ви захищали його.

Тепер розгубився я.

— Я подумав... моя секретарка сказала, що йдеться про спробу вбивства.

— Так... Учора мій чоловік спробував мене вбити.

До мене поволі доходив сенс сказаного. Я все неправильно зрозумів. Ніна Сюнде не прийшла просити

ПОМ'ЯКШУВАЛЬНІ ОБСТАВИНИ

допомоги для свого чоловіка, навпаки. Вона сама була постраждалою.

— Ясно, — нарешті відповів я. — Тоді не певен... Я захисник, а не...

— Хочете сказати, що допомагаєте лише злочинцям?

— Не обов'язково, однак на даний момент я займаюся саме такими справами.

— Розумію, — відповіла жінка, вмить згорбившись, ніби їй стало надто важко втримувати своє тіло, ніби вона втратила впевненість у собі; руки безвольно повисли. — Даруйте, що змарнувала ваш час.

Вигляд повислих рук, схожих на зламані крила, щось перевернув у мені. Я підвівся.

— Вибачте, я на хвилинку. Зараз повернуся.

— Вона потребує іншого захисника, адвоката постраждалої сторони, — сказав я.

Пані Сьоренсен звела вгору брову.

— Он як?

— Як ви добре знаєте, я таких справ не беру. Може, хтось із колег підключиться?

— Рюне на Канарах, Біргер більше не бере нових клієнтів.

— А Карла?

— Лікарняний до кінця тижня. Нікого, крім вас, немає. Хіба порадите їй звернутися до іншої юридичної контори.

Великі фірми можуть дозволяти собі погоджуватися чи відмовляти, а малі — ні. Хоч ми й розрослися за останній рік і мали добре реноме, однак і надалі залишалися невеликою конторою. А нині ще й одноосібною.

Ніна Сьонде з надією глянула на мене, коли я увійшов.

— Розкажіть, що вчора трапилося, — попросив я, сідаючи до столу.

— Отже, ви згодні мені допомогти? — жінка дивилася на мене майже безбарвними очима, з усміхом на губах, ніби моя фраза означала більше, ніж воно було насправді.

— Якщо зможу. Але спершу мусите про все розказати.

Ніна Сюнде спроквола кивнула.

— Ярле був кілька днів у від'їзді, — почала вона.

— Ярле — чоловікове ім'я?

— Так, Ярле Сюнде, — нетерпляче ворухнула вона рукою. — Я взяла його прізвище, коли ми одружилися. Не питайте чому. То було помилкою.

— Скільки часу ви одружені?

— Сім років.

Я занотував.

— Маєте спільних дітей?

— Так, доньку. Ірені шість років.

— Добре! Ви сказали, що чоловіка кілька днів не було вдома.

— Так... Доки він їздив, я поміняла замок у вхідних дверях.

— Без його відома?

Ніна Сюнде похитала головою.

— Він знав.

— Коли ви йому сказали? Перед його від'їздом?

— Ні. Він... він би дуже розсердився. Я зізналася по телефону, що хочу розлучитися і щоб він не повертався додому.

— Як чоловік сприйняв новину?

— Сміявся.

— Сміявся?

ПОМ'ЯКШУВАЛЬНІ ОБСТАВИНИ

— Так, — кивнула Ніна Сюнде. — Не повірив. Він вважає, ніби має на мене право власності. Але я сказала, що не жартую і що поміняла вхідний замок.

— Довго його не було?

— Від понеділка до п'ятниці. Мав відрядження за місто. Ярле разом з братом володіє фірмою, вони розплановують земельні ділянки, копають рівчаки й таке різне, — пояснила Ніна Сюнде.

— Зрозуміло... А де ви, до речі, мешкаєте?

Я записав адресу, приблизно орієнтувався, де це. Берген Вест, далека околиця, туди треба їхати повз передмістя Лоддефьорд, район, який кілька років поспіль дарував світові величезну кількість чудових рокгуртів, а мені — неспівмірну з населенням кількість клієнтів.

— Приватний будинок?

— Ні, серійний котедж, — промовила жінка. — Останній в ряду, — додала вона, ніби це мало якесь значення.

— Котедж належить вам?

— Ми купили дім разом, відразу після народження Ірени.

— То чому вважаєте, що маєте право на...

— Я не можу переїхати кудись-інде. Ірені треба ходити в школу. А Ярле може жити в матері або в брата.

— Добре... Але він ні до кого з них не подався, натомість поцілував замок на ваших дверях.

Ніна Сюнде кивнула.

— Його мов перемкнуло. Він репетував надворі, щось викрикував, а тоді...

— Що саме викрикував?

— Що я використала його і що ніхто не давав мені права не пускати його додому. Що поб'є мене на квасне ябко.

— Хтось це чув?

— Напевно.

— Гаразд. І що було далі?

— Ярле зник. Я вже навіть подумала, що здався і забрався геть, але за пару хвилин він повернувся з сокирою.

— Звідки взяв сокиру?

— Уявлення не маю. Можливо, у повітці. У кожному разі почав гатити сокирою у двері. Мабуть, від злості йому потьмарило розум. За якийсь час притих. Видно, рубати двері важче, ніж він собі гадав. Ярле обійшов будинок. Там виходять на терасу двері з маленькими вставними шибками. Він розбив одну і виламав лиштви. А тоді кинувся шукати мене по хаті.

— Знайшов?

— Ні. Я заховалася у кухонній шафці під мийницею. Ледве втиснулася. Бачити його не могла, зате чула голос. Він уже не верещав, але говорив досить голосно.

— Що говорив?

— Що мені нема сенсу ховатися, він знає, що я десь у хаті й отримаю те, на що заслужила, коли він мене знайде. Я налякалася до півсмерті.

— Де на той момент була ваша донька? — нараз спало мені на думку.

— Ночувала в подружки. Я не хотіла, щоб вона була вдома. Знала, що спалахне сварка, хоча й не думала... що він аж так оскаженіє. А, мабуть, мусила подумати.

— А потім?

— Приїхала поліція. Вони мене врятували, а тепер ось кажуть, що випустять його з арешту, і тоді...

Я чекав на продовження, однак Ніна Сюнде мовчала.

— Добре, — зрештою мовив я. — Однак розказане аж ніяк не тягне на спробу вбивства.

— Але він хотів...